

II

(Известия)

ИЗВЕСТИЯ ОТ ИНСТИТУЦИИТЕ И ОРГАНИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

КОМИСИЯ

Съобщение на комисията — Прилагане на правила за държавна помощ към мерки, взети във връзка с финансовите институции в контекста на настоящата световна финансова криза

(2008/C 270/02)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Световната финансова криза се задълбочи значително и понастоящем оказва силно влияние върху банковия сектор в ЕС. Освен специфичните проблеми, свързани по-специално с пазара на ипотечни кредити и активите, обезпечени с ипотека, в САЩ или със загуби в резултат на изключително рисковани стратегии на отделни банки, през изминалите седмици се наблюдава общ спад на доверието в банковия сектор. Създалата се несигурност за кредитния риск на отделни финансови институции доведе до затишие на пазара на междубанкови заеми и вследствие на това достъпът до ликвидност постепенно стана по-труден за финансовите институции като цяло.

2. Настоящата ситуация излага на риск съществуването на отделни финансови институции с проблеми, които са в резултат на техния особен бизнес модел или бизнес практики, чиито слабости се проявяват и засилват поради кризата на финансовите пазари. За да могат такива институции да възвърнат дългосрочната си жизнеспособност вместо да бъдат ликвидирани, е необходимо сериозно реструктуриране на техните дейности. При преобладаващите обстоятелства кризата засяга и финансови институции, чието състояние е стабилно и чиито трудности произтичат основно от общите условия на пазара, които сериозно ограничиха достъпа до ликвидност. За постигането на дългосрочна жизнеспособност на тези институции може да се наложи реструктуриране, което не е толкова значително. Във всеки случай обаче мерките, взети от държава-членка в подкрепа на (някои) институции, действащи на нейния национален финансов пазар, могат да облагодетелстват тези институции в ущърб на други институции, които действат в същата или в други държави-членки.

3. На заседанието си на 7 октомври 2008 г. Съветът по икономически и финансови въпроси (ЕКОФИН) прие

заклучения, в които се поема ангажиментът да се вземат всички необходими мерки за засилване на сигурността и стабилността на банковата система, за да се възстанови доверието и нормалното функциониране на финансовия сектор. Рекапитализацията на уязвими финансови институции, които са важни за системата, бе посочена като едно от средствата за осигуряване на подходяща защита на интересите на вложителите и стабилността на системата. Освен това бе договорено, че решението за публична намеса трябва да бъде взето на национално равнище, но при спазването на координирана рамка и въз основа на редица общи за ЕС принципи⁽¹⁾. По същия повод Комисията предложи в близко бъдеще да оповести насоки, очертаващи широката рамка, която да позволява бързо оценяване на съвместимостта на държавните помощи за рекапитализация и схемите за гарантиране и случаи на прилагане на такива схеми.

4. Предвид мащаба на кризата, която понастоящем излага на риск и стабилни банки, високата степен на интеграция и взаимозависимост на европейските финансови пазари и сериозните последици от потенциалния срив на важна за системата финансова институция, които допълнително ще изострят кризата, Комисията признава, че държавите-членки могат да сметнат за необходимо да вземат подходящи мерки за запазване на стабилността на финансовата система. Поради особенния характер на настоящите

⁽¹⁾ В заключенията на Съвета ЕКОФИН се изброяват следните принципи:

- намесите следва да бъдат съвременни и подкрепата — по принцип временна,
- държавите-членки ще осигурят защита на интересите на данкоплатците,
- съществуващите акционери следва да поемат последиците от намесата,
- държавите-членки следва да бъдат в състояние да извършат промяна в управлението,
- управлението следва да не запазва неоправдани привилегии — правителствата може *inter alia* да разполагат с правомощия за намеса в размера на възнаграждението,
- законите интереси на конкурентите трябва да бъдат защитени, особено посредством правилата за държавна помощ,
- разпространението на отрицателно въздействие следва да се избягва.

проблеми във финансовия сектор може да се наложи обхватът на тези мерки да надхвърли стабилизирането на отделни финансови институции и да включи общи схеми.

5. Тъй като преобладаващите понастоящем изключителни обстоятелства трябва да бъдат надлежно взети предвид при прилагането на правилата за държавна помощ към мерките за справяне с кризата на финансовите пазари, Комисията трябва да се увери, че тези мерки не водят до излишно нарушаване на конкуренцията между действащи на пазара финансови институции или до разпространение на отрицателно въздействие върху други държави-членки. Целта на настоящото съобщение е да даде насоки относно критериите за съвместимост с Договора на общи схеми, на отделни случаи на прилагане на тези схеми, както и на конкретни случаи, които са важни за системата. При прилагането на тези критерии към взети от държавите-членки мерки Комисията ще действа с бързината, която е необходима за гарантиране на правна сигурност и за възстановяване на доверието във финансовите пазари.

2. ОБЩИ ПРИНЦИПИ

6. Държавната помощ за отделни предприятия в затруднение се оценява по принцип съгласно член 87, параграф 3, буква в) от Договора и Насоките на Общността за държавните помощи за оздравяване и реструктуриране на предприятия в затруднение⁽¹⁾ (наричани по-нататък „Насоки за оздравяване и реструктуриране“), които съдържат разбирането на Комисията на член 87, параграф 3, буква в) от Договора за този тип помощи. Насоките за оздравяване и реструктуриране имат общо прилагане, като за финансовия сектор са предвидени някои специфични критерии.
7. В допълнение, съгласно член 87, параграф 3, буква б) от Договора Комисията може да позволи държавна помощ „за преодоляването на сериозни затруднения в икономиката на държава-членка“.
8. Комисията потвърждава, че в съответствие със съдебната практика и нейната практика на вземане на решения⁽²⁾ член 87, параграф 3, буква б) от Договора се нуждае от ограничително тълкуване на това какво може да се смята за сериозни затруднения в икономиката на държава-членка.

⁽¹⁾ ОВ С 244, 1.10.2004 г., стр. 2.

⁽²⁾ Ср. по принцип съединени дела T-132/96 и T-143/96 *Freistaat Sachsen и Volkswagen AG/ Комисия* [1999] Сб. II-3663, параграф 167. Потвърдено в Решение 98/490/ЕО на Комисията по дело С 47/96, *Crédit Lyonnais* (ОВ L 221, 8.8.1998 г., стр. 28), точка 10.1, Решение 2005/345/ЕО на Комисията по дело С 28/02 *Bankgesellschaft Berlin* (ОВ L 116, 4.5.2005 г., стр. 1), точки 153 *et seq* и Решение 2008/263/ЕО на Комисията по дело С 50/06 *BAWAG* (ОВ L 83, 26.3.2008 г., стр. 7), точка 166. Вж. решение на Комисията по дело NN 70/07, *Northern Rock* (ОВ С 43, 16.2.2008 г., стр. 1), решение на Комисията по дело NN 25/08, *Rescue aid to WestLB* (ОВ С 189, 26.7.2008 г., стр. 3), решение на Комисията от 4 юни 2008 г. по дело С 9/08 *SachsenLB*, още не публикувано.

9. С оглед сериозността на настоящата криза на финансовите пазари и възможното ѝ отражение върху цялата икономика на държавите-членки Комисията е на мнение, че при сегашните обстоятелства член 87, параграф 3, буква б) може да се използва като правно основание за мерки за помощ, взети за справяне с тази цялостна криза. Това се отнася, по-специално, за помощ, която се предоставя посредством обща схема, до която имат достъп няколко или всички финансови институции в държава-членка. Ако органите на държавата-членка, отговарящи за финансовата стабилност, заявят пред Комисията, че има опасност от такива сериозни затруднения, това ще бъде от особено значение за оценката на Комисията.
10. При обстоятелства, изпълняващи критериите по член 87, параграф 3, буква б), не са изключени *ad hoc* намеси на държави-членки. При наличието както на схеми, така и на *ad hoc* намеси, оценяването на помощта следва да бъде извършено съгласно общите принципи, изложени в Насоките за оздравяване и реструктуриране, приети по силата на член 87, параграф 3, буква в) от Договора, но при сегашните обстоятелства може да се позволи одобряването на извънредни мерки като структурни намеси при спешни случаи, защита на правата на трети страни като кредитори и мерки за оздравяване, които може да продължат повече от 6 месеца.
11. Необходимо е обаче да се подчертае, че горепосочените съображения предполагат, че използването на член 87, параграф 3, буква б) не може да бъде считано за правило в кризисни ситуации в други сектори при отсъствието на съпоставим риск относно непосредственото им отражение върху икономиката на държава-членка като цяло. Що се отнася до финансовия сектор, позоваването на тази разпоредба е възможно само при наистина изключителни обстоятелства, когато на опасност е изложено цялостното функциониране на финансовите пазари.
12. Когато има сериозно затруднение в икономиката на държава-членка по смисъла на горепосоченото, може да се използва член 87, параграф 3, буква б), но не за неограничен период от време, а само докато кризисната ситуация обосновава неговото прилагане.
13. Това поражда необходимостта всички общи схеми, създадени на тази основа, например под формата на схема за гарантиране или за рекапитализация, да бъдат редовно преразглеждани и приключени веднага щом икономическата ситуация в съответната държава-членка го позволява. Комисията признава, че в момента е невъзможно да се предвиди колко ще продължат настоящите изключителни проблеми на финансовите пазари и че може да се наложи с цел възстановяване на доверието да се даде знак за удължаване на една мярка докато кризата продължава, но същевременно смята, че за съвместимостта на всяка обща схема е необходимо държавата-членка да прави преглед най-малко на шест месеца и да докладва за резултатите от този преглед на Комисията.
14. Освен това, Комисията е на мнение, че отношението към неликвидни, но иначе стабилни финансови институции при отсъствието на настоящите извънредни обстоятелства, следва да се разграничава от отношението към финансови институции, които имат вътрешни проблеми. В първия случай проблемите по отношение на жизнеспособността са

външни и са свързани по-скоро с настоящата екстремна ситуация на финансовия пазар, отколкото с неефикасност или поемане на прекомерни рискове. В резултат на това нарушаването на конкуренцията, произтичащо от схеми, които подкрепят жизнеспособността на такива институции, нормално ще бъде по-ограничено и необходимото реструктуриране няма да бъде толкова значително. И обратно, други финансови институции, за които имат вероятност да понесат загуби, произтичащи например от неефикасност, слабо управление на активите и пасивите или рисковани стратегии, ще бъдат включени в нормалната рамка на помощ за оздравяване и ще се нуждаят по-специално от сериозно реструктуриране, както и от компенсаторни мерки с цел ограничаване на нарушаването на конкуренцията ⁽¹⁾. Във всички случаи обаче, когато няма подходящи предпазни мерки, нарушаването на конкуренцията в резултат на прилагането на схеми за гарантиране или за рекапитализация може да бъде значително, тъй като тези схеми могат неправомерно да облагодетелстват получателите в ущърб на техни конкуренти или да влошат проблемите с ликвидността на финансови институции, разположени в други държави-членки.

15. Освен това, в съответствие с общите принципи на правилата за държавна помощ от Договора, съгласно които предоставената помощ не трябва да надхвърля стриктния минимум, необходим за постигане на законната ѝ цел, и нарушаването на конкуренцията трябва да се избегне или да се сведе до минимум доколкото е възможно, и като надлежно се вземат предвид настоящите обстоятелства, всички общи мерки за подкрепа трябва:

- да бъдат добре насочени, за да могат да постигнат по ефективен начин целта за преодоляване на сериозни затруднения в икономиката,
- да бъдат пропорционални на съответното предизвикателство, като не надхвърлят необходимото за постигане на този ефект, и
- да бъдат планирани така, че разпространението на отрицателно въздействие върху конкурентите, други сектори и други държави-членки да бъде сведено до минимум.

16. Спазването на тези критерии в съответствие с правилата за държавна помощ и основните свободи, съдържащи се в Договора, включително принципа за недискриминация, е необходимо, за да се запази правилното функциониране на вътрешния пазар. При изготвянето на своята оценка Комисията ще вземе предвид следните критерии, за да вземе решение за съвместимостта на изброените по-долу мерки за държавна помощ.

3. ГАРАНЦИИ, ОБЕЗПЕЧАВАЩИ ПАСИВИТЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТИТУЦИИ

17. Изложените по-горе принципи са изразени посредством следните съображения по отношение на схемите за гарантиране, защитаващи пасиви и установени посредством декларация, законодателство или договорен режим, като това означава, че тези съображения са от общ характер и е необходимо да бъдат адаптирани към специалните обстоятелства на всеки отделен случай.

⁽¹⁾ Това означава, че точният характер и момент на реструктурирането, което ще бъде извършено, може да зависят от настоящата нестабилност на финансовите пазари.

Допустимост на схема за гарантиране

18. Конкуренцията може да бъде значително нарушена, ако някои участници на пазара са изключени от предоставяната от гаранцията полза. Критериите за допустимост на финансови институции до обезпечаване посредством такава гаранция трябва да бъдат обективни, напълно да вземат предвид ролята на институциите в съответната банкова система и цялата икономика и да бъдат недискриминационни, за да се избегне неправомерно нарушаване на съседни пазари и на вътрешния пазар като цяло. В резултат на прилагането на принципа на недискриминация въз основа на националност всички институции, които са регистрирани в съответната държава-членка, включително дъщерните дружества, и развиват значителни дейности в тази държава-членка, следва да бъдат включени в схемата.

Материален обхват на гаранцията — видове обезпечени пасиви

19. При настоящите изключителни обстоятелства може да бъде необходимо вложителите във финансовите институции да бъдат уверени, че няма да понесат загуби, за да се ограничи вероятността от сривове на банки и прекомерното разпространение на отрицателни въздействия върху стабилни банки. Следователно по принцип в контекста на цялостна криза общите гаранции, защитаващи влогове на дребни вложители (и дългове на клиенти на дребно), могат да бъдат законосъобразен елемент от публичната политика в отговор на кризата.

20. Що се отнася до гаранциите, надхвърлящи депозитите на дребно, изборът на видовете дългове и пасиви, които са покрити, трябва да бъде насочен, доколкото това е осъществимо, към специфичния източник на трудности и ограничен до това, което може да се смята за необходимо за справяне със съответните аспекти на настоящата финансова криза, тъй като в противен случай гаранциите могат да забавят нужния процес на адаптиране и да породят вреден морален риск ⁽²⁾.

21. В резултат на прилагането на този принцип спирането на межубанковите заеми, дължащо се на спад в доверието между финансовите институции, може също да обоснове гарантирането на някои видове корпоративни депозити и дори на краткосрочни и средносрочни дългови инструменти, допълкова доколкото тези пасиви не са защитени по адекватен начин посредством съществуващи договорености между инвеститорите или с други средства ⁽³⁾.

22. За включването в обхвата на една гаранция и на други видове дългове извън този относително широк обхват ще е необходимо да се извърши по-внимателно проучване, което да обоснове това включване.

23. По принцип тези гаранции не следва да включват подчинен дълг (капитал от втори ред), нито недискриминационно обезпечаване на всички пасиви, тъй като това би довело просто до защита на интересите на акционери и на други инвеститори в рисков капитал. Ако такъв дълг бъде обезпечен и по този начин се позволи разширяване на капитала и следователно на отпускането на заеми, може да се окаже необходимо да се наложат специфични ограничения.

⁽²⁾ Ограничаването на размера на гаранцията, която се предоставя, по възможност в зависимост от размера на баланса на получателя, може също да бъде елемент, който запазва пропорционалността на схемата в това отношение.

⁽³⁾ Като например обезпечени облигации и дългове и депозити с допълнителна гаранция под формата на държавни облигации или обезпечени облигации.

Времеви обхват на схемата за гарантиране

24. Продължителността и обхватът на всяка схема за гарантиране, надхвърляща схемите за гарантиране на депозити на дребно, трябва да бъдат ограничени до необходимия минимум. В съответствие с изложените по-горе общи принципи и като отчита непредвидимата към настоящия момент продължителност на сериозните слабости във функционирането на финансовите пазари, Комисията е на мнение, че извършването от страна на държавата-членка на преглед на всеки шест месеца, който включва обосновка за продължаващото прилагане на схемата и потенциала за адаптиране в отговор на развитието на ситуацията на финансовите пазари, е необходим елемент за съвместимостта на всяка обща схема. Резултатите от този преглед трябва да бъдат представяни на Комисията. При условие че се гарантира извършването на такъв редовен преглед, одобрението на схемата може да обхваща по принцип период, чиято продължителност надхвърля шест месеца и стига до две години. С одобрение на Комисията продължителността на схемата може да бъде удължена, ако кризата на финансовите пазари изисква това. Ако схемата позволява гаранциите да продължат да обезпечават съответния дълг до датата на падежа, която е след изтичането на периода на издаване съгласно схемата, ще бъдат необходими допълнителни предпазни мерки, за да се предотврати прекомерно нарушаване на конкуренцията. Тази защита може да включва по-къс период на издаване от позволения по принцип период съгласно настоящото съобщение, възпиращи ценови условия и подходящи количествени ограничения за обезпечения дълг.

Ограничена до минимум помощ — вноска на частния сектор

25. При прилагане на общия принцип за държавната помощ, съгласно който размерът и интензитетът на помощта трябва да бъдат ограничени до необходимия минимум, държавите-членки трябва да предприемат подходящи стъпки, за да осигурят значителна вноска от получателите и/или от сектора по отношение на разходите за гаранцията и, при необходимост, по отношение на разходите за държавна намеса, ако гаранцията трябва да бъде изтеглена.

26. Точният начин на изчисляване и състав на тази вноска зависят от особените обстоятелства. Комисията е на мнение, че едно подходящо съчетание на няколко или на всички от следните елементи ⁽¹⁾ ще отговори на изискването помощта да бъде минимална:

- схемата за гарантиране трябва да се основава на адекватно възнаграждение от финансовите институции получатели поотделно и/или от финансовия сектор като цяло ⁽²⁾. Като се има предвид колко трудно е да се определи пазарната стойност за гаранции от такъв характер и мащаб при липсата на съпоставим показател и като се вземат под внимание потенциалните трудности на получателите при сегашните обстоятелства да поемат сумите, с които може да бъдат таксувани, таксите за осигуряване на средства за схемата следва да се доближават възможно най-много до това, което би

могло да се смята за пазарна цена. Важен принос за пропорционалността на мярката ще имат подходящи ценови механизми, отразяващи различната степен на рисковете и различните кредитни профили и нужди на получателите,

- ако гаранцията трябва да бъде активирана, значителната вноска на частния сектор може да се състои в обезпечаване на поне значителна част от неуредените пасиви на предприятието получател (ако то продължи да съществува) или на сектора, като намесата на държавата-членка се ограничава до суми, надхвърлящи тази вноска,
- Комисията признава, че е възможно получателите да не са в състояние да платят незабавно подходящо възнаграждение в неговия пълен размер. Следователно за допълване или частична замяна на предходните елементи държавите-членки могат да предвидят клауза за връщане на средства/връщане към по-добро финансово състояние, съгласно която получателите трябва да платят допълнителна сума за учредяването на гаранцията като такава (в случай че не трябва да бъде активирана) или да възстановят поне част от сумите, платени от държавата-членка по гаранцията, (в случай че е необходимо да бъде изтеглена) веднага щом бъдат в състояние да направят това.

Избягване на неоправдано нарушаване на конкуренцията

27. Като се имат предвид присъщите рискове, че всяка схема за гарантиране може да има отрицателен ефект върху банките, които не се възползват от нея, включително банки в други държави-членки, системата трябва да включва подходящи механизми за свеждане до минимум на такова нарушаване и на потенциални злоупотреби със създаденото чрез държавната гаранция привилегировано положение на получателите. Такива предпазни мерки са важни също така за избягване на моралния риск и следва да включват подходящо съчетание на няколко или на всички от следните елементи ⁽³⁾:

- ограничения в поведението, които гарантират, че финансовите институции, които са получатели, не участват в агресивно разширяване в контекста на гаранцията в ущърб на конкуренти, които нямат такава защита. Това може да бъде постигнато например чрез:

- налагане на ограничения върху търговското поведение, като реклама, посочваща гарантирания статут на банката получател, и ценообразуване, или на ограничения върху разширяването на дейността, например чрез въвеждане на горна граница на пазарния дял ⁽⁴⁾,

- налагане на ограничения по отношение на размера на баланса на институциите получатели във връзка с подходящ показател (например брутен вътрешен продукт или ръст на паричния пазар ⁽⁵⁾),

⁽¹⁾ Това е неизчерпателен списък на инструментите, които допринасят за постигане на целта помощта да бъде минимална.

⁽²⁾ Например посредством сдружаване на частни банки.

⁽³⁾ Това е неизчерпателен списък на инструментите, които допринасят за постигане на целта за избягване на неоправдано нарушаване на конкуренцията.

⁽⁴⁾ Запържането на печалби с цел осигуряване на подходяща рекапитализация също може да бъде разглеждано в този контекст.

⁽⁵⁾ Като се запазва наличието на кредитиране за икономиката, по-специално при рецесия.

- налагане на забрана на поведение, което би било несъвместимо с целта на гаранцията като такава, например обратно изкупуване на акции от финансови институции получатели или издаване на нови стокови опции за управление,
- подходящи разпоредби, които ще позволят на съответната държава-членка да наложи тези ограничения върху поведението, включително санкция, при която в случай на неспазване на условията финансовата институция получател губи предоставената ѝ чрез гаранцията защита.

Последващи действия посредством мерки за адаптиране

28. Комисията е на мнение, че за да се избегне нарушаване на конкуренцията във възможно най-голяма степен, е необходимо общата схема за гарантиране да бъде възприета като временна мярка при спешни ситуации, предназначена да се справи с обострените симптоми на настоящата криза на финансовите пазари. По правило такива мерки не могат да бъдат цялостен отговор на първопричините за тази криза, свързана със структурни недостатъци във функционирането на организацията на финансовите пазари или със специфични проблеми на отделни финансови институции или с комбинация от двете.
29. Следователно е нужно схемата за гарантиране да бъде своевременно съгласувана от необходимите мерки за адаптиране за сектора като цяло и/или от реструктуриране или ликвидирани на отделни получатели, по-специално за тези, за които гаранцията трябва да бъде изтеглена.

Прилагане на схемата към отделни случаи

30. Когато схемата за гарантиране трябва да бъде използвана в полза на отделни финансови институции, належащо е тази мярка за спешно оздравяване, насочена към укрепване на институцията в неплатежоспособност и създаваща допълнително нарушаване на конкуренцията освен нарушаването в резултат на общото въвеждане на схемата, да бъде последвана от подходящи действия за реструктуриране или ликвидирани на получателя веднага щом ситуацията на финансовите пазари го позволява. От това следва изискването да се направи уведомление за план за реструктуриране или ликвидирани за получатели на плащания по силата на гаранцията, като съответствието на този план с правилата за държавна помощ ще бъде оценено от Комисията отделно ⁽¹⁾.
31. При оценяването на плана за реструктуриране Комисията ще се ръководи от следните изисквания:
- да постига възстановяване на дългосрочната жизнеспособност на съответната финансова институция,

⁽¹⁾ По принцип Комисията смята, че при плащания, които трябва да бъдат извършени на финансова институция получател, плащането трябва да бъде последвано в срок от шест месеца от план за реструктуриране или план за ликвидирани в зависимост от обстоятелствата. За да се улесни работата на държавите-членки и на Комисията, Комисията ще бъде подготвена да разглежда групирани уведомления за подобни случаи на реструктуриране/ликудиране. Комисията може да реши, че няма нужда от предаване на план при класическо ликвидирани на институция или ако размерът на институцията е незначителен.

- да гарантира, че помощта се запазва на минимално равнище и че има значително частно участие в разходите за реструктуриране,
- да гарантира, че няма неоправдано нарушаване на конкуренцията и необосновани ползи, произтичащи от активирани на гаранцията.

32. При това оценяване Комисията може да използва опита, придобит при прилагането на правилата за държавна помощ към финансови институции в миналото, като отчита особените характеристики на криза, която е достигнала размер, при който може да бъде определена като сериозни затруднения в икономиката на държави-членки.

33. Също така Комисията ще вземе предвид разграничението между мерки за помощ, необходими изключително за справяне с изпитваните понастоящем затруднения при достъпа до ликвидност от страна на иначе стабилна финансова институция, и подпомагане, предоставяно на получатели, които имат и структурни проблеми с платежоспособността, свързани например с техния особен бизнес модел или инвестиционна стратегия. По принцип подпомагането на втората категория получатели може да предизвика по-голямо безпокойство.

4. РЕКАПИТАЛИЗАЦИЯ НА ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ

34. Втора всеобхватна мярка в отговор на настоящата финансова криза може да бъде създаването на схема за рекапитализация, която ще бъде използвана за подпомагане на финансови институции, които по принцип са стабилни, но могат да изпитат затруднения поради извънредните условия на финансовите пазари. Целта ще бъде да се предоставят публични средства с цел пряко укрепване на капиталовата база на финансовите институции или улесняване на инжектирането на частен капитал чрез други средства, така че да се предотврати цялостното разпространение на отрицателно въздействие.

35. По принцип изложените по-горе съображения по отношение на общите схеми за гарантиране се прилагат *mutatis mutandis* и към схемите за рекапитализация. Това се отнася за:

- обективните и недискриминационни критерии за допустимост,
- времеви обхват на схемата,
- ограничаване на помощта до необходимия минимум,
- необходимостта от предпазни мерки срещу възможни злоупотреби и неоправдано нарушаване на конкуренцията, като се има предвид, че необратимият характер на инжектирането на капитали създава нуждата от включване в схемата на разпоредби, които позволяват на държавата-членка да осъществява мониторинг и да следи за спазването на тези предпазни мерки и, когато е целесъобразно, да предприема действия за избягване на неоправдано нарушаване на конкуренцията на по-късен етап ⁽²⁾, и

⁽²⁾ Съгласно принципите на Насоките за оздравяване и реструктуриране.

- изискването рекапитализацията като спешна мярка за подпомагане на финансовата институция по време на кризата да бъде последвана от план за реструктуриране на получателя, който ще бъде разгледан от Комисията отделно, като се вземат предвид разграничението между иначе стабилни финансови институции, засегнати единствено от настоящите ограничения на достъпа до ликвидност, и получатели, които страдат и от повече структурни проблеми с платежеспособността, свързани например с техния особен бизнес модел или инвестиционна стратегия, и ефектът от това разграничение върху необходимостта от реструктуриране.
36. Особеният характер на една мярка за рекапитализация поражда следните съображения.
37. Допустимостта следва да се основава на обективни критерии като необходимостта от постигане на достатъчно равнище на капитализация при спазване на изискванията за платежеспособност, които не водят до неоправдано дискриминационно отношение. Оценяването на нуждата от подпомагане от страна на органите за финансов надзор би било положителен елемент.
38. Инжектирането на капитали трябва да бъде ограничено до необходимия минимум и следва да не позволява на получателя да го използва за предприемане на агресивни търговски стратегии, за разширяване на дейностите си или за други цели, които предполагат неоправдано нарушаване на конкуренцията. В този контекст поддържането на по-строги минимални изисквания по отношение на платежеспособността и/или ограничаването до общия размер на баланса на финансовата институция ще бъдат оценени положително. Предвид настоящата криза получателите следва да допринасят възможно най-много чрез свои собствени средства, включително частно участие ⁽¹⁾.
39. Капиталовите интервенции във финансови институции трябва да бъдат извършвани при условия, които свеждат размера на помощта до минимум. Според избрания инструмент (например акции, варианти, подчинен капитал, ...) съответната държава-членка следва по принцип да получи права, чиято стойност съответства на нейната вноска за рекапитализацията. Емисионната цена на новите акции трябва да бъде определена на базата на оценка, ориентирана към пазара. За да се гарантира, че публичното подпомагане се предоставя единствено в замяна на подходящо съответствие, положително ще се гледа на инструменти като привилегирани акции с адекватно възнаграждение. Като друга възможност трябва да се обмисли въвеждането на механизми за връщане на средства или клаузи за връщане към по-добро финансово състояние.
40. Подобни съображения ще се отнасят и за други мерки и схеми, чиято цел е проблемът да бъде решен от гледна точка на активите на финансовите институции и които ще допринесат за по-строги изисквания към капитала на институциите. По-специално, когато държава-членка купува или разменя активи, тя трябва да прави това при оценка, която отразява скритите им рискове, без неоправдана дискриминация по отношение на продавачите.
41. Одобряването на схемата за помощ не освобождава държавите-членки от задължението да представят доклад до Комисията относно използването на схемата на всеки шест месеца и индивидуални планове за предприятията получатели в срок от шест месеца от датата на намесата ⁽²⁾.
42. Както при схемите за гарантиране, но като има предвид присъщия необратим характер на мерките за рекапитализация, Комисията ще изготви своя оценка на тези планове по начин, който да гарантира съгласуваността на общите резултати от рекапитализацията по схемата с резултатите от мярка за рекапитализация, взета извън такава схема, съгласно принципите в Насоките за оздравяване и реструктуриране, като вземе под внимание особените характеристики на една цялостна криза на финансовите пазари.
- ### 5. КОНТРОЛИРАНО ЛИКВИДИРАНЕ НА ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ
43. В контекста на настоящата финансова криза държавите-членки могат също така да поискат да извършат контролирано ликвидирание на определени финансови институции, попадащи в обхвата на тяхната юрисдикция. Такова контролирано ликвидирание, което е възможно да се извърши заедно с внасяне на публични средства, може да се използва в отделни случаи като втори етап след помощ за оздравяване за отделна финансова институция, когато стане ясно, че тази институция не може да бъде успешно реструктурирана, или като самостоятелно действие. Контролираното ликвидирание може да бъде също така елемент от обща схема за гарантиране, например когато държава-членка реши да започне ликвидирание на финансовите институции, за които е необходимо да бъде активирана гаранцията.
44. Оценяването на такава схема и на отделни мерки за ликвидирание, взети по силата на такава схема, също се извършва *mutatis mutandis* съгласно същите насоки, изложени по-горе за схемите за гарантиране.
45. Особеният характер на една мярка за ликвидирание поражда следните съображения.
46. В контекста на ликвидирането трябва да се обърне специално внимание за свеждане на моралния риск до минимум, а именно посредством изключването на акционери и евентуално на някои типове кредитори от получаване на полза от каквато и да било помощ в контекста на процедура по контролирано ликвидирание.
47. За да се избегне неоправдано нарушаване на конкуренцията, етапът на ликвидирание следва да бъде ограничен до минималния период, необходим за доброто протичане на ликвидирането. Докато финансовата институция получател продължава да функционира, тя следва да не предприема нови дейности, а просто да продължи съществуващите. Лицензът за банкова дейност следва да бъде отнет възможно най-скоро.

⁽¹⁾ Може да се окаже необходимо първоначалната разпоредба относно вноската в определен размер да бъде допълнена от разпоредби, даващи възможност за разпореджване на допълнителна вноска на по-късен етап.

⁽²⁾ За да се улесни работата на държавите-членки и на Комисията, Комисията ще бъде подготвена да разглежда групирани уведомления за подобни случаи на реструктуриране. Комисията може също така да реши, че няма нужда от предаване на план, свързан само с ликвидирание на институцията, или ако размерът на остатъчната стопанска дейност е незначителен.

48. Като се гарантира, че размерът на помощта се задържа на минималното равнище, което е нужно предвид преследваната цел, необходимо е да се вземе предвид, че за защитата на финансовата стабилност при настоящата финансова криза може да се наложи възстановяването на средствата на някои кредитори на ликвидирания банка да стане посредством мерки за помощ. При избора на критериите за подбор на типовете пасиви за тази цел трябва да се спазват същите правила както при пасивите, обезпечени от схема за гарантиране.
49. За да се гарантира, че не се предоставя помощ на купувачите на финансовата институция или на части от нея, нито на продадените субекти, важно е да се спазват някои условия при продажбата. При определяне на потенциалното съществуване на помощ Комисията ще вземе предвид следните критерии:
- процесът на продажба следва да бъде открит и недискриминационен,
  - продажбата следва да се извършва при пазарни условия,
  - финансовата институция или правителството, в зависимост от избраната структура, следва да повиши до възможно най-високото равнище продажната цена на съответните активи и пасиви,
  - ако е необходимо да се предостави помощ за стопанската дейност, която ще бъде продадена, това ще подлежи на отделно оценяване съгласно принципите на Насоките за оздравяване и реструктуриране.
50. Когато при прилагането на тези критерии бъде установено, че е предоставена помощ на купувачи или на продадени субекти, съвместимостта на тази помощ трябва да бъде оценена отделно.
- 6. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДРУГИ ФОРМИ НА ПОДКРЕПА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ЛИКВИДНОСТ**
51. За да се справят със сериозните проблеми, свързани с ликвидността, на някои финансови институции, държавите-членки могат да поискат схемите за гарантиране или за рекапитализация да бъдат съпътствани от допълнителни форми на подкрепа за осигуряване на ликвидност, при които се предоставят публични средства (включително средства от централната банка). Комисията вече поясни, че когато държава-членка/централна банка реагира на банкова криза не с изборителни мерки в полза на отделни банки, а с общи мерки, които са на разположение на всички съпоставими участници на пазара (например отпускане на заеми на целия пазар при равни условия), такива общи мерки често са извън обхвата на правилата за държавна помощ и не е необходимо Комисията да бъде уведомявана за тях. Комисията смята например, че дейностите на централните банки, свързани с паричната политика, като операции на открития пазар и ликвидни улеснения, не се обхващат от правилата за държавна помощ. Може да бъде установено, че при специални обстоятелства специализираната подкрепа за специфична финансова институция не представлява държавна помощ. Комисията смята⁽¹⁾, че в такъв случай може да се установи, че предоставянето на средства от централната банка на финансовата институция не представлява държавна помощ, ако са изпълнени редица условия като:
- финансовата институция е платежоспособна към момента на осигуряването на ликвидност и това осигуряване на ликвидност не е част от по-голям пакет от помощи,
  - механизмът е изцяло обезпечен от допълнителна гаранция, към която се прилагат намаления в зависимост от нейния характер и пазарна стойност,
  - централната банка налага наказателна лихва на получателя,
  - мярката се взема по инициатива на централната банка и, по-специално, не е подкрепена от никаква насрещна гаранция от държавата.
52. Комисията е на мнение, че при настоящите извънредни обстоятелства за съвместима може да се определи схема за подкрепа на ликвидността от публични източници (включително централната банка), когато такава схема представлява помощ, съгласно принципите на Насоките за оздравяване и реструктуриране. При условие че на всеки шест месеца се извършва редовен преглед на такава схема за ликвидност⁽²⁾, одобрението на схемата може да обхваща по принцип период, чиято продължителност надхвърля шест месеца и стига до две години. С одобрение на Комисията продължителността на схемата може да бъде удължена, в случай че кризата на финансовите пазари изисква това.
- 7. БЪРЗО ОБРАБОТВАНЕ НА РАЗСПЕДВАНИЯ НА ДЪРЖАВНА ПОМОЩ**
53. При прилагането на правилата за държавна помощ по отношение на разглежданите в настоящото съобщение мерки по начин, който взема предвид преобладаващите условия на финансовите пазари, Комисията в сътрудничество с държавите-членки следва да гарантира, че мерките постигат своята цел и че свързаното с тях нарушаване на конкуренцията както в държавите-членки, така и между тях, е сведено до минимум. За да се улесни това сътрудничество и за да могат държавите-членки и трети страни да получат необходимата правна сигурност за съвместимостта на предприетите мерки с Договора (която е важен елемент от възстановяването на доверието на пазарите), от първостепенно значение е държавите-членки да уведомяват Комисията за своите намерения и за планове за въвеждането на такива мерки възможно най-рано и подробно и във всеки случай преди мярката да бъде задействана. Комисията е предприела целесъобразни действия, за да осигури бързото приемане на решения при цялостно уведомяване, при необходимост дори в срок от 24 часа или в рамките на един уикенд.

⁽¹⁾ Вж. например *Northern Rock* (ОВ С 43, 16.2.2008 г., стр. 1).

⁽²⁾ Към този преглед се прилагат принципите, изложени в точка 24.